

JOGI VERSENYKÉPESSÉG

- Versenyképesség alatt a gazdaság hosszú távú teljesítményét meghatározó tényezők összességének színvonalát értjük, amelyek kiterjednek többek között a termelékenységre, az emberi erőforrás mennyiségére és minőségére, a technológiai haladásra, a szabályozói környezetre, a vállalkozói attitűdre, a finanszírozási lehetőségekre, valamint a társadalmi és környezeti fenntarthatóságra (Versenyképességi jelentés, [MNB, 2023. 3. oldal](#)).
- A jogállam nélkülözhetetlen eleme annak biztosítása, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára ([9/1992. \(I. 30.\) AB határozat](#)).

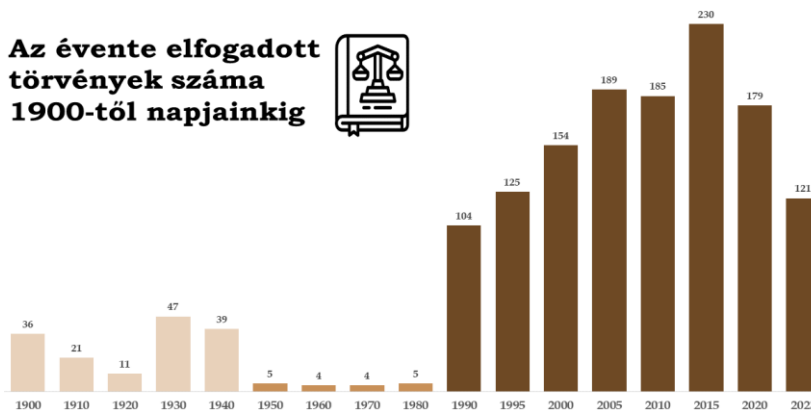
A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete a [T/9514. számú törvényjavaslathoz kapcsolódóan mutatja be a jogrendszer versenyképességre gyakorolt hatását, a jogi versenyképesség javításának uniós és hazai intézkedéseit.](#)

Jogi versenyképesség

Egy ország versenyképességének egyik alapfeltétele a megfelelő jogrendszer. Egy jól kialakított, stabil, de a változásokra megfelelően reagáló szabályozási környezet elősegítheti a fejlődést, a gazdasági fellendülést; azonban a nehezen alkalmazható, bonyolult, sok adminisztratív terhet jelentő jog gátja az előrehaladásnak. A modern, felgyorsult világban jelentkező kihívások egyike az, hogy a jog tud-e lépést tartani a gyorsan haladó technikai fejlődéssel, a folyamatosan változó gazdasági környezettel.

A gazdasági fejlődés már régóta alakítója a jogrendszernek, az egyre bonyolultabb életviszonyok egyre bonyolultabb szabályozást igényelnek. Számptalan új jogterület jelent meg a jogrendszerekben, a gazdasági élet, a globalizáció, a migráció, a terrorizmus, az élelmiszerbiztonság stb. kapcsán megjelenő új helyzetek kezelésére. A változásokra reagáló jogalkotás azonban a fejlődés egyik gátjává válhat, ha túl sok, nehezen értelmezhető, az adminisztratív terheket növelő szabályt eredményez, emellett túl sok új jogszabálynak való megfelelés önmagában is nagy terhet róhat a jogalanyokra (Trócsányi 2017).

Az évente elfogadott törvények száma 1900-tól napjainkig

Forrás: [Infoszolg/ Nemzeti Jogszabálytár, net.jogtar.hu](#)

Korábban a törvénykönyvek hosszú éveken keresztül érvelt jogi kódexek voltak, alaposan elemzett társadalmi háttér lehetséges helyzeteire adtak rendszerezett válaszokat. Jelenleg azonban korábban nem látott sebességgel változnak a társadalmi, gazdasági viszonyok, naponta merülnek fel olyan kérdések, amelyekre a korábbi jogi eszközök nem, vagy csak korlátozott mértékben tudnak választ adni. A jog korábban hagyományosan dogmatikai alapokon nyugvó rendszerét komoly kihívások elé állítják az olyan kérdések, mint például a robotok általi

munkavégzés, az önvezető járművek, a mester-séges intelligencia vagy akár az orvostudomány legújabb vívmányai.

Az egyes szakterületekre vonatkozó joganyag megalkotása során a jogi szakismeret mellett egyre inkább szükség van a technológiai, műszaki, illetve tudományos ismeretek megértésére is, ezekre az új kihívásokra a jogászságnak is agilis módon érdemes reagálnia (Németh 2020).

A technikai fejlődés emellett a jogalkotás, illetve a jogalkalmazás területén is számos új lehetőséget, illetve kihívást tartalmaz. A kézzel írt törvénykönyvek helyett a szövegszerkesztő, sőt kodifikációs programok használata lehetővé teszi a jogalkotás ütemének robbanásszerű növekedését.

A jogszabályok elektronikus kereshetősége a jogalkalmazást és értelmezést is felgyorsítja. A digitalizáció terjedése a jogalanyok életét átalakítja, az elektronikus szerződéskötés lehetősége vagy digitális közszolgáltatások tényreése kézzelfogható hatással van a versenyképességre.

JOGI VERSENYKÉPESSÉG MAGYARORSZÁGON

A jogi versenyképesség alapja a **minőségi jogalkotás**, amely nem csak a jogszabályok megalkotása során biztosítja a megfelelő eljárásrendet, hanem a jogszabályok felülvizsgálatával, szükség esetén a hatályon kívül helyezésével gondoskodik a stabil és hatékony jogszabályi környezetről, a felesleges adminisztratív terhek megszüntetéséről.

A jogalkotásról szóló [2010. évi CXXX. törvény](#) (Jatv.) tartalmazza a jogalkotás rendjének szabályait. A törvény számos olyan rendelkezést tartalmaz, amelynek célja a versenyképes jogi környezet biztosítása. A törvény alapelvei szinten rögzíti azt a jogbiztonságot érvényesítő követelményt, amely szerint csak feltétlenül szükséges esetben és csak normatív tartalommal rendelkező szabályok kerülhetnek megalkotásra.

A jogszabályok előkészítése során **előzetes hatásvizsgálattal** kell vizsgálni a jogszabály megalkotásának szükségességét, a jogalkotás elmaradásának következményeit, a tervezett

jogszabály várható hatásait. A jogszabály előkészítőjének feladata az, hogy az előzetes hatásvizsgálat alapján csak akkor tegyen javaslatot a jogszabály megalkotására, ha az a szabályozás cél eléréséhez feltétlenül szükséges (Jatv. 17/A§).

A Jatv. mellett az azzal összhangban megalkotott, *a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről* szóló [2010. évi CXXXI. törvény](#) előírja azt, hogy a jogszabály-előkészítés során a vélemények lehető legszélesebb köre megjelenhessen a **véleményezési folyamatban**, így jobb minőségű jogszabályok születését.

A jogrendszer folyamatos felülvizsgálatát a jogalkotásról szóló törvény a Kormány tagjainak kötelezettségévé teszi. Ez alapján a Kormány tagjainak kötelessége, hogy figyelemmel kísérjék a feladatkörükbe tartozó jogszabályok hatályosulását. Emellett **utólagos hatásvizsgálat** során kell összevetniük a szabályozás megalkotása idején várt hatásokat a tényleges eredménnyel (Jatv. 21. §).

A jogalkotási törvény szintén a Kormány tagjainak feladatául szabja a jogszabályok **tartalmi felülvizsgálatát**, ehhez meghatározza a felülvizsgálat legfontosabb szempontjait. Hatályon kívül kell helyezni az elavult, szükségtelen, a jogrendszer egységébe nem illő vagy tartalmilag kiüresedett jogszabályokat.

Ugyanígy vizsgálni szükséges a felülvizsgálat során, hogy a szabályozási cél elérhető-e egyszerűbb, a jogszabály címzettjei számára gyorsabb, olcsóbb eljárásokat eredményező szabályokkal (Jatv. 21-22. §).

A **dereguláció** célja a jogrendszer megtisztítása a fenti módon beazonosított, feleslegessé vált jogszabályoktól a hatékony jogi szabályozás biztosítása érdekében.

A Jatv. a hatályos jog szövegszerúségének csökkentése, a jogrendszer átláthatóságának biztosítása, az esetleges jogalkotói hibák elkerülése érdekében bevezette az **automatikus technikai deregulációt** is. Ennek során a módosító, illetve a hatályon kívül helyező rendelkezések a hatálybalépéssel automatikusan végrehajtottá válnak és a következő napon hatályukat veszítik (Jatv. 12. §). (Lásd erről még a [2018/19.](#) számú Infojegyzetet.)

Az Európai Bizottság a **2024. évi jogállamisági jelentésének Magyarországról szóló fejezetében** ([SWD\(2024\) 817 final](#)) aggályát fejezte ki a jogalkotás minősége és a jogszabályok gyakori módosítása kapcsán. Észrevételezték, hogy a jogszabálytervezetek megjelennek ugyan a kormány honlapján, a véleményezési időszak azonban rövid, a véleményekre érdemi válasz nem érkezik. A Bizottság kifogásolta az is, hogy jelentős jogszabályi változások technikai módosításként kerülnek a törvényekbe, közvetlenül a zárószavazást megelőzően, így azok társadalmi egyeztetésére vagy érdemi vitájára nincs mód. A Bizottság emellett jelezte, hogy a jogszabályok módosításának gyakoriságát, illetve a jogrendszer minőségét a magyarországi vállalatok jelentős része is aggályosnak tartja.

MINŐSÉGI JOGALKOTÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Az Európai Bizottság szintén rámutatott a jogi versenyképesség és a gazdasági versenyképesség összefüggéseire. Az Európai Bizottság 2010-es közleménye ([COM\(2010\)543](#)) szerint az uniós szabályozásnak hozzá kell járulnia a versenyképességhez azzal, hogy megerősíti az egységes piacot és megszünteti a belső piac eltérő nemzeti szabályok miatti költséges széttagoltságát.

Ennek megfelelően az Európai Bizottság folyamatosan törekszik az egyes tagállami szabályozások harmonizálása mellett a jogalkotás minőségének fejlesztésére is, a kilencvenes évek óta számos dokumentumban határozta meg a szükséges lépéseket.

A 2005-ös közleményében ([COM\(2005\)97](#)) a Bizottság a **minőségi jogalkotásra (Better Regulation)** vonatkozó elvárások közül kiemeli az integrált hatásvizsgálat jelentőségét, amelyek a lehetséges gazdasági, társadalmi és környezeti hatások alapos és semleges vizsgálatát tartalmazza. Emellett szükségesnek látja a folyamatban lévő jogalkotási javaslatok átvilágítását a versenyképességre gyakorolt hatások szempontjából, illetve a meglévő uniós szabályok egyszerűsítését. A jogszabályok egyszerűsítését célzó program 2005 és 2009 között 164 intézkedést tartalmazott.

A Bizottság 2010-ben kiadott közleményében ([COM\(2010\)543](#)) a minőségi jogalkotás helyett már **intelligens szabályozást (Smart Regulation)** említ, amely a jogszabály teljességére kiterjed, a megszövegezéstől a végrehajtáson át annak felülvizsgálatáig. A program 2012-es értékelésében ([COM/2012/0746](#)) a Bizottság az uniós jogszabályok által a vállalkozásokra rótt adminisztratív terhek 25 százalékos csökkentéséről számolt be, amelyhez kapcsolódóan a becsült éves megtakarítás meghaladta a 30 milliárd eurót.

A **minőségi jogalkotás** ([COM\(2015\) 215](#)) célja **az átlátható és hatékony, az érintettek véleményét figyelembe vevő döntéshozatal**. Ennek legfontosabb elemei 2021 óta a következők.

A program egyik meghatározó része az **érintettek véleményének megismerése** és figyelembevétele. Ennek érdekében a jogszabálytervezetek [nyilvános konzultációra](#) kerülnek, amelynek során egységes, mind a 24 hivatalos nyelven elérhető véleményezési felhívás lehetőséget ad a tervezet mellett az ütemtervek, hatásvizsgálatok véleményezésére is. A **nyilvános konzultáción** bármely érdekelt fél, polgár vagy vállalkozás adhat visszajelzést a tervezetről.

A **Célravezető és hatályos szabályozás program** ([REFIT](#)) célja biztosítani azt, hogy az uniós jogszabályok valóban elérjék a jogalkotástól várt eredményeket, a lehető legkevesebb adminisztratív teher mellett. Bevezetésre került a **szabályozásból eredő éves terhekre vonatkozó felmérés (Annual Burden Survey)**, az itt beérkező információk alapján a Bizottság meghatározza a jogszabályok egyszerűsítése érdekében szükséges uniós intézkedéseket. A Bizottság a [REFIT-eredménytáblán](#) keresztül figyeli a program által elért előrehaladást.

Minden új jogszabálytervezettel kapcsolatosan kiemelt figyelmet kell fordítani a jogi keret egyszerűsítésére a szakpolitikai célok veszélyeztetése nélkül. Ennek érdekében 2022-től a Bizottság a munkaprogramjába beépítette **”az egy be, egy ki” elvet**, azaz, hogy az újonnan bevezetendő terhet egy azonos szakpolitikai területre vonatkozó, hasonló teher megszüntetésével kell ellensúlyozni..

A szabályozás egyszerűsítése, az indokolatlan költségek kiiktatása érdekében felállt a Bizottságot támogató **magas szintű szakértői csoport**, a [Jövőállásági Platform](#), amely folyamatosan vizsgálja a hatályos jogszabályok célszerűségét, hatékonyságát. A platform egy kormányzati és egy érdekvédelmi csoportból áll.

A szakpolitikai döntéshozatalba beépül [a stratégiai előrejelzés](#) is annak érdekében, hogy az uniós jogalkotás felkészüljön többek között a zöld, illetve a digitális átállás kihívásaira.

A minőségi jogalkotás érdekében a Bizottság 2021 novemberében elkészítette a **Minőségi jogalkotásra vonatkozó útmutatóját** ([SWD\(2021\) 305](#)), 2023-ban pedig kidolgozta a dokumentum mellékleteként a minőségi jogalkotás [eszközkielégését](#).

VÉLEMÉNYEK

Trócsányi szerint a versenyképes jogrendszer kiszámítható jogi környezetet teremt, ezáltal jogbiztonságot nyújt. Emellett kiemeli, hogy az is fontos, hogy milyen gyorsan tud reagálni a jog a felmerülő kihívásokra. Megítélése szerint a stabilitás mellett fontos eleme a jogrendszer versenyképességnek, hogy milyen mértékben tudják a jogszabályok biztosítani a

szükséges rugalmasságot a gazdasági szereplők számára. (Trócsányi 2017)

Hajdú szerint a robotika, a mesterséges intelligencia, a gépi tanulás, az automatizáció tényreése megállíthatatlan folyamat. A jog ezekhez a technológiai és digitális eredményekhez igyekszik felzárkózni. Ehhez ki kell dolgozni egy teljesen új fogalmi és dogmatikai rendszert, mert a régi már nem használható maradtalanul. (Hajdú 2017)

Sárközi szerint az jogrendszer színvonala hozzátartozik az ország versenyképességéhez, azonban nem elég csupán tartalmilag biztosítani azt, hanem el kell fogadtatni a lakossággal, illetve a vállalatokkal. Ehhez modern jogi tömegkommunikációs technika kialakítása szükséges. Legyen a jogalkotás érthető. (Sárközi 2017)

Miskolczi Bodnár arra mutat rá, hogy a műszaki fejlesztés nem tud minden problémát megoldani, így a jognak marad feladata az új technikai eszközökhöz kapcsolódó károkozás megelőzésében. Emellett azt is kiemeli, hogy ugyan a hagyományos jogi eszközök szerepe megmarad, de a speciális új technikai eszközökre szabott normák kidolgozása célszerű. (Miskolczi Bodnár 2017)

Források:

- [2010. évi CXXX. törvény](#) a jogalkotásról
- [2010. évi CXXXI. törvény](#) a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételtől
- Cserny Ákos - Téglási András: Jogrendszerünk egyes aktuális kérdései - [Jogtudományi közlöny, 2014. 1.](#)
- Németh Gabriella (2020): Jogászai etikai kihívások a technológiai fejlődés tükrében: az etika és jog innovációjának aktuális kérdései In: [Jog-Állam-Politika 12., 2020](#)
- Sárközi Tamás (2017): Innováció a jogban In: Gellén Klára (szerk): Jog, innováció, versenyképesség 2017.
- Trócsányi László (2017): Jogi versenyképesség a gazdasági, technikai fejlődés tükrében In: Gellén Klára (szerk): Jog, innováció, versenyképesség Wolters Kluwer
- Hajdú József (2017): A munkavégzés jövője: A robotika forradalmának hatása a munkaerőpiacra In: Gellén Klára (szerk): Jog, innováció, versenyképesség Wolters Kluwer
- Miskolczi Bodnár Péter (2017): A drónbalesetek megelőzése, különös tekintettel a műszaki fejlesztés és a légiközlekedési jog prevenciói lehetőségeire In: Gellén Klára (szerk): Jog, innováció, versenyképesség Wolters Kluwer.

Készítette: dr. Tóth Melinda
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Telefon: (1) 441-6486